

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ant. Augustini Archiep. Tarracon. De Emendatione Gratiani Libri Duo

Agustín, Antonio

Dvisbvirgi ad Rhenvm ; Arnhemii, 1676

XVII. De aliis majoribus erroribus Gratiani ex B. Antonini sententia

urn:nbn:de:hbz:466:1-10603

*De aliis Majoribus Erroribus Gratiani
ex B. Antonini sententia.*

DIALOGUS DECIMUSSEPTIMUS.

A. Quantum ego prævideo, periculum est
ne hic nobis totum Gratianum de ma-
nibus auferat. **C.** Quid ita? **A.** Quia hac sola
machina B. Antonini adhibita, magnam nostri
præsidii partem expugnavit. **C.** Magis mihi vi-
sus est adhuc de re satis nota egisse, quam illi
facile concesserimus, esse apud Gratianum non
pauca moribus, non recepta, aut contrariis con-
stitutionibus abrogata. **B.** Majora sunt, quæ
molior. Ostendam enim illum hominem *stupi-
dum* fuisse, multisque in rebus nihil vidisse. **C.**
Ain vero? **B.** Audies, quid sanctissimus vir
de hoc homine dicat. In primis notat quod e-
tiam Joannes Teutonicus fecit, Gratianum di-
xisse ^a *perplexo inter duo mala, hoc est pecca-
ta, licere minus eligere, idque perpetrare.* At-
qui numquam cogitur quis peccare, nec potest
esse perplexus necessario: ergo falsum est, li-
cere alicui minus peccatum eligere. Id confir-
mat Hieronymi, & Augustini, & B. Thomæ
verbis. **A.** Quibus verbis utitur Gratianus?
B. *Item adversus naturale jus nulla dispensatio
admit-*

^a Dist. 13. in prin.

admittitur, nisi forte duo mala ita urgeant ut alterum eorum necesse sit eligi. Unde in concilio Toletano IIX. cap. II. sic legitur. Duo mala &c. Item Gregorius in moralib. Nervi testicular. Leviathan &c. A. De duobus malis, non de duobus peccatis Gratianus loquitur. B. At in verbis Tolletani concilii, & B. Gregorii, quibus suam opinionem fulcire nittitur, invenies duorum peccatorum mentionem. A. Illos igitur accusa, non Gratianum. Nam de duobus malis quæ peccata non sint, vera est Gratiani sententia. Et præstat amittere brachium, quam caput: & incidere in manus Dei, ^a quam hominum: & his sexcenta sunt similia. B. At postea *distinct.* XIV. ^b sic Gratianus ait. *Verum hoc ita in una, eademque persona intelligitur. Ceterum an in diversis eadem dispensatio locum habeat, videlicet, ut committamus minora, ne alii gravioribus implicentur, merito quaritur.* Non tibi videtur affirmare, quod isti dicunt? A. Mihi aperte id dicere non videtur, sed in eam sententiam inclinare, & lectorem eo laqueo induere, quo se non facile liberet. B. Id mihi satis est. ^c Sequitur

^a Paral. 21. ^b Dist. 14. in prin.

^c Gratiani verba sunt in editione Romana dist. 13. in prin. Item adversus naturale jus nulla dispensatio

tur illud de presbyteris, ut possint ex consuetudine, si urgeat necessitas, & Episcopi absint, chrismate pueros in fronte signare. Id falsum esse ait post Joannem, & B. Thomam, & alios Theologos. Verba Gratiani *distinct. xcv.*^a hæc sunt. *Sed istud Gregorii pro scandalo sedando semel concessum legitur. Illud autem Leonis Papa, & Gelasii, usu approbante, prævaluit: nisi forte, ubi aliquorum consuetudo hoc admisit, ut in absentia Episcopi, extrema necessitate cogente, ex concessione Gregorii, presbyteri baptizatos in frontibus liniant. Prohibitio vero Leonis, & Gelasii in eo casu intelligatur, cum Episcopi presentes sunt, vel cum non cogit ultima necessitas.* A. Displicent hæc omnia.

^a Dist. 95. c. 2. p. I.

dispensatio admittitur; nisi forte duo mala ita urgeant; ut alterum eorum necesse sit eligi. Unde in concilio Toletano 8. c. 2. legitur. Duo mala licet sint cautissime præcavenda &c. *In margine est. Ivo p. 12. c. 16. Pann. l. 8. c. 119. Et in notis.* In ipso concilii capite multa antecedunt, & sequuntur, quæ perlegenda sunt. *Item dist. 14. in prin. Gratianus ait.* Verum hoc in una, eademque persona intelligitur. Ceterum an in diversis eadem dispensatio locum habeat, videlicet ut committamus minora, ne alii gravioribus implicentur, merito quaeritur.

omnia. Namque ordinarii ministri hujus sacramenti sunt Episcopi, ut in concilio Tridentino dicitur. ² B. In notoriis sive manifestis non requiri ordinem judicarium: ^a reprehendit Antoninus, quasi non semper verum sit, sed aliquando, ut notat Joannes Teutonicus. Item quod postea Gratianus dicit. ^b Aliquando evidenti ipsa operis reum esse testatur; quando opere publico crimen suum confitetur: tunc post secundam & tertiam correctionem, sine examinatione damnandus est, si incorrigibilis extiterit. Neque enim in his notoriis requiritur admonitio, sive correctio, aut forte correptio. ³

A. Hæc

^a 2. q. 1. c. 14. prohibentur. in fine. & cap. 16. que Lotharius. p. 1. ^b c. 20. Deus. p. quando. e. q.

² Verba etiam Gratiani sunt distin. 95. cap. 2. Presbyteros par. Sed istud. in editione Gregoriana, ut in ipso dialogo relata sunt.

³ Hæc ejusdem Gratiani verba sunt in eodem libro ante caput 15. Manifesta. 2. q. 1. Verum hæc de illis intelligenda sunt, quorum crimina sunt occulta: ceterum quæ manifesta sunt, judicarium ordinem non requirunt. Unde Ambrosius. Manifesta accusatione non indigent. In notis additur. Ivo in epistola ad Hugonem, quæ incipit, Litteras r. p. sic ait. Manifesta autem accusatione non indigere testatur B. Ambrosius super

A. Hæc levia sunt. B. Illud gravius est, quod anathema in verberantes clericos^a interpreta-
tur, *separationem à sacramentis, & ab ingressu ec-
clesiæ*, non à communione fidelium,^b quod
Joannes etiam notat. A. Calumniam mihi patī
videtur Gratianus. Non enim id aperte dixit.
Immo inter excommunicationem & anathema
prius hanc differentiam statuit, quam ego mi-
nime probō; ut anathema sit, cum separatur
quis à consortio fidelium: excommunicatio,
cum se quis separat, aut à superiore separatur
ab ingressu ecclesiæ, & à communione Eucha-
ristiæ, ut pænitentibus evenit. B. Inconstantia
crimen effugere non potest; quod enim de ex-
communicatione dixerat, id de anathemate in

S

hoc

^a 17. q. 4. c. 29. *si quis.* ^b II. q. 3. c. 24. *ad
mensam. p. evidenter.*

super epist. ad Corin. ita dicens de eo, qui cum
noverca [Judicis non est, &c.] ut infra c. de
manifesta. Item cap. 16. Quæ Lotharius par.
I. e. q. hæc etiam Gratiani verba sunt. In ma-
nifestis enim calliditate accusantium non oppri-
mitur reus &c. atque ideo in talibus judiciarius
ordo non requiritur. Et cap. 20. Deus omni-
potens. par. Quando autem. ita Grat. scribit.
Aliquando evidentia ipsa &c. *ut in dialogo.*

hoc crimine interpretatur. + Sequitur illud de interpretatione horum verborum Gregorii. *Sententia pastoris sive justa, sive injusta timenda est. Contingit,*^a inquit, aliquando, ut adulter

senten-

^a II. q. 3. c. I. & c. 77. non solum. p. I.

4 Sunt etiam hæc ejusd. Gratiani verba in eodem libro II. q. 3. c. 24. *Ad mensam. par. Evidenter. Hæc sententia excommunicatio vocatur: quæ à communione corporis, & sanguinis Christi notatum prohibet &c. Qua sententia non separatur quis à consortio fidelium. Est & alia sententia, quæ anathema vocatur: qua quisque separatur à consortio fidelium. de qua supra [Cum excommunicatis nolite communicare] &c. Et postea. Juxta igitur hanc distinctionem intelligenda est illa auctoritas Innocentii Papæ secundi [Si quis suadente diabolo &c.] ut infra causa [Quidam presbyter] (in marg. est. 17. q. 4.) ut juxta etymologiam vocabuli anathemati, id est, separationi subiaceat, qui in edictum illud incidit, qui à corpore, & sanguine Christi, & ab ingressu ecclesiæ se alienum facit: qui impias manus in clericum (scribe clericum) injicere ausus fuerit: qui etiam à nullo Episcoporum absolvi, id est more pœnitentium reconciliari poterit, nisi primum Apostolico conspectui se representare curaverit.*

sententiam pro sacrilegio reportet, cujus reatum in conscientia non habet. Hec sententia etsi injusta sit, quia non est in eo crimen, super quod lata est sententia; tamen juste ab eo reportata est: quia ex reatu adulterii jamdiu apud Deum excommunicatus fuerat. Et in hoc casu intelligenda est illa auctoritas Gregorii. Sententia pastoris &c. Hoc & Joannes, & Antoninus improbant: qui volunt, ut quamvis sit injusta, nisi post appellationem lata sit, vel contineat intolerabilem errorem, à judice suo lata, eum liget, & ab eo servanda sit. A. Servandam esse publice, non negarem; ligare eum apud Deum, dubito. Illa tamen Gregorii verba placent. *Qui sub manus pastoris est, ligari timeat vel injuste; nec pastoris sui judicium temere reprehendat: ne etsi injuste ligatus est, ex ipsa tumida reprehensionis superbia, culpa, quæ non erat, fiat.* B. Illud etiam reprehend-

S 2

prehen-

5 In eadem causa II. q. 3. ante cap. I. verba Gratiani sunt in eodem libro. Sed quod sententia Episcopi sive justa, sive injusta fuerit, timenda sit, Gregorius homilia 26. in evangelia testatur dicens. Sententia pastoris, sive justa sive injusta fuerit, timenda est. In notis additur. Ipsa prorsus B. Gregorii verba leguntur infra eadem c. Non solum. vers. Utrum juste. Ejusdem Gratiani verba sunt cap. 77. Non solum. par. I. e. q. Cura

prehendunt; quod dixerit, orientis clericos, qui uxores habeant, habere etiam^a bona propria posse, quibus uxoribus & filiis consulant: sic etiam his, qui in occidente filios ex legitimo matrimonio habent, sive uxoribus vivis continentiam professis, sive mortuis; non vero licere his clericis, qui ab infantia sacrae militiae traditi sunt, nisi forte retinendo sua à sumptibus ecclesiae abstineant. Contra autem illi statuunt omnibus clericis licere habere propria, nisi eis renuntiaverint, ut regulares, vel qui voto se astrinxerunt paupertatis; vel in primitiva, ut ajunt, ecclesia, quorum erant bona communia. Hunc errorem in notis quoque selectorum virorum invenio reprehensum. A. Jure quidem reprehenditur. Sed & Christum Dominum, & Apostolos propria bona habuisse, declarasse videtur.

^a 12. quest. 1. cap. 24. precipimus. p. sed notandum.

Cum ergo sententia ex ordine injusta est, nec tunc ab ea recedendum est: quia etiam, antequam sententia daretur in eum, pro qualitate reatus sui ligatus apud Deum tenebatur. Contingit aliquando &c. ut in dialogo. Et postea. Pastor ergo vel absolvere indiscrete timeat, vel ligare. Is autem, qui sub manu &c. ut in dialogo.

datur Joannes XXII. duab. constitutionibus. ^a 6
 B. Post hæc, ut imperfecte docens reprehenditur in quæstione, an liceat clericis in iudicio sua repetere. ^b quod dixerit, *licere pro damno vitando, non pro lucro quærendo: aut pro communibus suarum ecclesiarum rebus stare in iudicio, easque defendere.* Veriusque esse, eos clericos qui habere possunt propria bona, posse etiam ea repetere in iudicio. alios nomine monasteriorum suorum. si præsumunt eis? minores mandato superior. 7.

S 3

A. Leve

^a *Extrav. cum inter & extra. quia quorundam.*
 Jo. 22. ^b 14. q. I. c. I. p. I.

6 Gratianus ita in eodem libro scripsisse dicitur. 12. q. I. c. 24. *Præcipimus. part. I.* Sed notandum est, Episcopos orientales uxores habere, & filios: quosdam autem ex nostris partibus cum in laicatu, sive in minoribus ordinibus constituti habeant uxores, & filios, sive morte uxoris interveniente, sive continentia parâ voto servata, ad sacros ordines accedere. His omnibus conceditur habere propria ad suos, & suorum usus. Qui autem ab infantia sacræ militiæ traditi sunt, nullo modo eis permittitur habere propria: quia nulla est eis excusatio proprietatis: nisi fortasse retinendo sua, à sumptibus ecclesiæ abstineant.

7 Idem Gratianus ait in eodem libro 14. q. I.
 c. I.

A. Leve etiam hoc est crimen. B. Sequitur illud, quod ex jure civili sumptum est. *Sufficere bonam fidem in prescriptione xxx. annor. initio possessionis, licet postea quis mala fide possederit.*^a Mendose tamen Gratiani locus refertur à B. Antonino, quod etiam in aliis quibusdam accidit. A. Innocentius III. in concilio generali Lateran. cap. xli. sic ait.^b *Oportet, ut qui prescribit, in nulla temporis parte, rei habeat conscientiam aliena.*⁸ B. Si post votum simplex castitatis

jurat

^a 16. q. 3. c. 15. placuit. p. prescriptionum. ^b c. 3. de prescr. in 4. collect. & c. ult. eo tit. Gregor. IX.

c. I. par. I. Prohibetur perfecto in judicio stare captando lucrum, sed non evitando damnum. Vel aliter. Aliud est, sua possidere: aliud est communium procuratorem esse. Canonici non possident sua: quia res oblatae non sunt alicujus. Utuntur enim rebus ecclesiae non ut suis, sed tamquam ad dispensandum sibi creditis &c.

⁸ Verba etiam Gratiani sunt in eodem libro 16. q. 3. c. 15. placuit. par. prescriptionum. Bona vero fides non ad tractum medii temporis, sed ad initium possessionis refertur. Sufficit enim in initio cuique bona fide possidere coepisse, etiamsi medio tempore scientiam rei alienae habuerit. *In marg. est. al. conscientiam,*

jurat quis aliquam ducere uxorem, sacramentum illicitum esse fatentur Gratianus^a & Antoninus: sed servare hoc sacramentum non vetari, pœnitentia de voti fractione indicta, ait Gratianus; quod verum esse consummato matrimonio, Antonino placet.^b namque si non consummaverit, prohibetur servare id sacramentum, & peccat, inquit, mortaliter. **A.** Vide Cælestini III. rescriptum: quod Gratianus videre non potuit. **B.** Illud quoque post **B. Thomam** notat: dixisse Gratianum, posse quem jurare, ne clerici tonsuram, neve monachi habitum umquam accipiat: ac si juraverit, servandum esse. Illicitum esse jusjurandum eis videtur, & peccasse jurantem, quod obicem, inquiunt, opposuit Spiritui sancto. **A.** Verum mihi esse videtur, quod dicunt. Sed Gratianus de eo loquitur, qui cogebatur à parentibus alterutrum facere, qui sine ullo peccato potuit jurare, se id non facturum, invitum scilicet,⁹ **B.** Quod sequitur, omitti po-

S 4

tuisset:

^a 22. q. 4. c. ult. p. unde datur. & p. est etiam:
^b cap. 2. qui cleric. vel vou. in 2. collect. & cap. 6. rursus. e. tit. Greg. IX.

⁹ Hæc etiam in eodem libro ejusd. Gratiani verba sunt 22. q. 4. cap. ult. part. Unde datur. Aliquando datur namque juramento deest justitia, veluti

tuiſſet; ſed ne quid relinquam, dicam. Gratianum^a & Joannem Teutonicum notat Antoninus, quod affirmaffe videantur, eum, qui cogit aliquem falſo jurare, aut exigit ab eo juſjurandum: ita peccare, ut is, qui pejerat. Sed id

^a 22. q. 5. in princ.

veluti cum quiſpiam poſt votum caſtitaſ ducit uxorem, juramento firmans numquam ſe ab ea diſceſſurum: quod quamvis illicitum ſit, quia juſtitia ſibi probatur deeſſe: tamen auctoritate Auguſtini ſervari præcipitur. *Et poſtea.* Eſt etiam id, quod juratur, aliquando vitioſum, non natura ſui, ſed ex cauſis extra venientibus: veluti cum aliquis poſt votum caſtitaſ jurat alicui ſe habiturum eam in conjugem. Conjugem namque habere, in ſe ipſo malum non eſt: tamen huic ex voto pernicioſum eſt. Hoc autem juramentum etiamſi illicitum ſit, non tamen ſervari prohibetur: ſed de violatione voti pænitentia ſibi jubetur indici. *Et verſ.* *Ex modo.* Veluti dum aliquis à parentibus coactus, ut clericatus tonſuram, vel religionis veſtem ſuſcipiat, ſe neutrum facturum juramento firmaverit. Hoc quamvis aliquibus videatur reprehenſibile; quia opus charitaſ juramento ſe non facturum promiſit; nulla autem auctoritate ſervari prohibetur &c.

id verum esse ait, cum scit, aut probabiliter credit, falsum illum juraturum. Judex quoque exigens sacramentum juris ordine observato, si-
ve per se, si-ve parte petente, non peccat, etsi
sciat, vel credat illum falso juraturum, ut B.
Thomas scribit. ¹⁰ A. Cetera alterius actionis
sint.

De eadem Re.

DIALOGUS DECIMUSOCTAVUS.

C Quid illud est, quod apud Gratianum
legitur ^a ex Nicolai responso ad consulta
Bulgarorum: *A quodam Judeo nescitis, utrum
Christiano, an pagano, multos in patria vestra
baptizatos asseritis?* quo pacto is, qui Judæus
erat, potuit paganus esse? aut de eo, quem
S 5 certum

^a De consec. d. 4. c. 24. à quodam.

¹⁰ Illa quoque Gratiani verba sunt in eodem li-
bro 22. q. 5. in princ. Quod autem quinto loco
quæritur, si licitum esset, quod Archidiaconus
juraverat, an Episcopus esset reus perjurii, qui
ad pejerandum Archidiaconum cogebat; facile
potest discerni. Si enim consentiens pari pœna
cum faciente puniendus est; multo magis ille,
qui cogit, reus admissi criminis probatur.